

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ І ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01.2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(код і назва спеціальності)

освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: економіка та управління підприємством
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

Сорока Л.М.

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та туристичною діяльністю

протокол № 1 від 28 серпня

Завідувач кафедри

Сорока Л.М.

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

Федорова О.В.

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

к. е. н., доцент кафедри управління підприємницькою і туристичною діяльністю
Сорока Л.М.

Рецензенти програми:

д. е. н., проф. кафедри управління підприємницькою і туристичною діяльністю
Захарченко В.І.,
к. е. н., проф. кафедри управління підприємницькою і туристичною діяльністю
Сосновський А.В.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	6
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 7-8	Семінарські заняття:	
	24	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 4	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом дисципліни «Фінансовий менеджмент» є стратегічне та оперативно-тактичне управління фінансами підприємств різних організаційно-правових форм та різних форм власності, спрямоване на максимізацію фінансових результатів діяльності підприємства та максимізацію добробуту власників підприємства.

Метою вивчення дисципліни є: опанування студентами базових знань з теорії та практики управління фінансами підприємств, операційною та інвестиційною діяльністю, формування стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання

Передумови для вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» базуються на вивченні таких дисциплін як «Економіка підприємства», «Капітал: формування та використання», «Мікроекономіка», «Економічний і статистичний аналіз», «Фінанси», «Фінанси підприємства», «Податки та оподаткування», «Гроші та кредит».

Міждисциплінарні зв'язки вивчення дисципліни. «Фінансовий менеджмент» є підґрунтям для вивчення дисциплін «Цінні папери і фондовий ринок», «Управління проектами та ризиками», «Управління фінансовою санацією підприємств», «Управління вартістю компанії», «Управління проектним портфелем», «Антикризове управління підприємством», «Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів», «Управління ресурсами підприємства».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання про:

- сутність, функції, структуру та роль фінансового ринку в економіці;
- нормативно-правову базу, що регулює фінансовий ринок;
- фінансові інститути, що виступають посередниками між суб'єктами фінансового ринку;
- ціноутворення на фінансовому ринку та теорії ризику;
- ринки капіталів, похідних фінансових інструментів, грошовий, валютний, фондовий, банківських позичок, особливості їх розвитку;
- фондові біржі та їх розвиток у світі та в Україні.

2. Уміння:

- визначати фінансову ефективність господарюючих суб'єктів, здійснити фінансові розрахунки;
- володіти методами економічного та фінансового аналізу;
- застосовувати математичні і статистичні методи до вирішення економічних завдань;
- складати, читати і аналізувати первинні документи підприємств;
- володіти навичками роботи з програмним забезпеченням ведення економічної та фінансової звітності.

3. Комунікація:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності;
- зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються;
- використання державної мови у професійній діяльності;
- практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці.

4. Автономність та відповідальність:

- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;
- ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів, спрямованих на розв'язання складних соціально значущих проблем, лідерство та автономність під час їх реалізації;
- безперервний саморозвиток і самовдосконалення;
- здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	4	2	2				10							16
2.	Система забезпечення фінансового менеджменту.	8	4	4				10	4	2	2				16
3.	Управління грошовими потоками на підприємстві.	8	4	4				12	4	2	2				18
4.	Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.	12	6	6				12	4	2	2				18
5.	Управління прибутком та активами.	8	4	4				12							18
6.	Вартість і оптимізація структури капіталу.	8	4	4				12							18
Проміжний контроль								4							4
Разом:		48	24	24				72	12	6	6				108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Цілі, завдання і сутність фінансового менеджменту. Фінанси, їх роль і функції в процесі суспільного відтворення. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту. Функції і механізм фінансового менеджменту.

Правове, податкове і фінансове середовище бізнесу. Правове середовище бізнесу. Податкове середовище бізнесу. Фінансове середовище бізнесу. Призначення фінансових ринків. Фінансові ринки. Фінансові посередники. Фінансові брокери. Методичні основи фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Система забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Фінансовий аналіз діяльності підприємства.

Методи внутрішнього фінансового контролю.

Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення діяльності підприємства. Основні джерела інформації для фінансового аналізу. Бухгалтерський баланс як інструмент аналізу. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу. Основи структури аналітичного балансу. Аналітичне групування статей балансу.

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві.

Поняття і значення грошових потоків у діяльності підприємства. Принципи управління грошовими потоками підприємства. Методи управління грошовими потоками підприємства. Грошові потоки від активів і методи їх вимірювання. Грошові потоки кредиторам і акціонерам. Планування грошових потоків.

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Методичний інструментарій оцінки вартості грошей у часі. Процентна ставка. Прості проценти. Складні проценти. Розрахунок майбутньої вартості. Приведена (дисконтована) вартість. Невідома процентна (або дисконтна) ставка. Невідома кількість періодів нарахування складних відсотків (дисконтування). Ануїтети.

Облік інфляційного знецінення грошей у прийнятті фінансових рішень. Методичний інструментарій оцінки вартості грошових засобів з урахуванням фактора інфляції. Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності фінансових операцій з урахуванням фактора інфляції. Методичний інструментарій врахування фактора ризику

Тема 5. Управління прибутком.

Економічна сутність і види прибутку підприємства. Функції і механізм управління прибутком підприємства. Оптимізація джерел прибутку. Аналіз розподілу й використання прибутку. Аналіз ефективності використання прибутку. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції

Склад і структура активів підприємства. Методи оцінки сукупної вартості активів підприємства. Доходність фінансових активів: види та оцінка. Оцінка облігацій з фіксованим доходом.

Управління оборотними активами. Політика підприємства у сфері оборотного капіталу. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Вибір політики оперативного управління оборотними активами і короткостроковими зобов'язаннями.

Управління необоротними активами. Політика підприємства в управлінні необоротними активами. Управління оновленням необоротних активів. Управління фінансуванням необоротних активів.

Тема 6. Вартість і оптимізація структури капіталу.

Фінансування діяльності підприємства: основні поняття і категорії. Довгострокові пасиви: склад, структура, основні способи збільшення капіталу. Традиційні методи короткострокового і середньострокового фінансування.

Управління капіталом підприємства. Економічна сутність і класифікація капіталу підприємства. Функції і механізм управління капіталом підприємства. Основні теорії структури капіталу. Оптимізація структури капіталу.

Методологічні основи оцінки вартості капіталу підприємства. Сутність концепції вартості капіталу. Оцінка середньозваженої вартості капіталу підприємства. Моделі оцінки вартості зобов'язань підприємства. Управління власним капіталом. Формування і управління власним капіталом підприємства. Оцінка вартості власного капіталу. Політика формування власних фінансових ресурсів підприємства. Дивідендна політика і можливості її вибору.

Управління позиковим капіталом. Політика залучення і формування позикового капіталу підприємства. Управління залученням банківського кредиту. Забезпечення стійких темпів економічного розвитку підприємства.

5.2. Тематика семінарських занять.

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Тема 5. Управління прибутком.

Тема 6. Вартість і оптимізація структури капіталу.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід’ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі. СРС може містити крім обов’язкової складової, ще й вибіркової. Обов’язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Фінансовий менеджмент» становить 88 год. для студентів денної форми навчання та 112 годин для студентів заочної форми навчання.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Фінансовий менеджмент»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота за допомогою електронних джерел;
- рішення задач;
- підготовка до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	7	3
2.	Підготовка до семінарських занять	24	6
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	22	70
5.	Виконання практичних задач	5	10
6.	Підготовка рефератів	5	10
7.	Робота з інтернет-ресурсами	5	5

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми звітності	Література
		Денна форма навчання (заочна форма навчання)		
1	2	3	4	5
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	<i>Перелік питань:</i> 1. Цілі, завдання і сутність фінансового менеджменту. 2. Фінанси, їх роль і функції в процесі суспільного відтворення. 3. Функції і механізм фінансового менеджменту.	10 (16)	Конспект, усне опитування, виконання тестових завдань	[2;4;5;11;12;15;19;22]
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту .	<i>Перелік питань:</i> 1. Система забезпечення фінансового менеджменту. 2. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. 3. Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення діяльності підприємства.	10 (16)	Конспект, усне опитування, підготовка рефератів	[3;5;10;11;14;15;19;21]
Тема 3. Управління грошовими потоками на	<i>Перелік питань:</i> 1. Поняття і значення грошових потоків у діяльності підприємства. 2. Принципи управління	12 (18)	Конспект, усне опитування. виконання	[3;10;11;14;17]

підприємстві.	грошовими потоками підприємства. 3. Методи управління грошовими потоками підприємства. 4. Грошові потоки від активів і методи їх вимірювання. 5. Грошові потоки кредиторам і акціонерам. 6. Планування грошових потоків.		тестових завдань, рішення задач	
Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.	<i>Перелік питань:</i> 1. Математичні основи фінансового менеджменту. 2. Прості ставки позичкових відсотків. 3. Складні ставки позичкових відсотків. 4. Прості облікові ставки. 5. Складні облікові ставки. 6. Ануїтети. 7. Облік інфляції при визначенні вартості грошей у часі.	12 (18)	Конспект, усне опитування. виконання тестових завдань, рішення задач	[1; 2; 4; 10; 12;13;19;21;22]
Тема 5. Управління прибутком та активами.	<i>Перелік питань:</i> 1. Економічна сутність і види прибутку підприємства. 2. Функції і механізм управління прибутком підприємства. 3. Оптимізація джерел прибутку. 4. Аналіз розподілу й використання прибутку. 5. Аналіз ефективності використання прибутку. 6. Склад і структура активів підприємства. 7. Методи оцінки сукупної вартості активів підприємства. 8. Доходність фінансових активів: види та оцінка. 9. Оцінка облігацій з фіксованим доходом. 10. Управління оборотними активами. 11. Управління виробничими запасами.	12 (18)	Конспект, усне опитування. виконання тестових завдань, рішення задач, підготовка рефератів	[3;4;5;10;11;13;21]
Тема 6. Вартість і оптимізація структури капіталу.	<i>Перелік питань:</i> 1. Фінансування діяльності підприємства: основні поняття і категорії. 2. Довгострокові пасиви: склад, структура, основні способи збільшення капіталу. 3. Функції і механізм управління капіталом підприємства. 4. Оптимізація структури капіталу. 5. Сутність концепції вартості капіталу.	12 (18)	Конспект, усне опитування. виконання тестових завдань, рішення задач, підготовка рефератів	[6;7;8;11;14;18;20]

	6. Управління власним капіталом.		
	Проміжний контроль	4 (4)	
Разом:		72(102)	

Тематика індивідуальних завдань

Теми рефератів

1. Фінансова стійкість підприємства та методи її аналізу.
2. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості.
3. Оцінка ліквідності активів підприємства.
4. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.
5. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.
6. Види фінансових планів і послідовність їх розробки.
7. Процес фінансового планування.
8. Перспективне фінансове планування.
9. Поточне фінансове планування.
10. Оперативне фінансове планування.
11. Методи фінансового планування і прогнозування.
12. Причини виникнення несумісних задач фінансового планування діяльності підприємства.
13. Методи подолання несумісних обмежень у задачах перспективного та поточного фінансового планування.
14. Основні фінансові елементи в системі бізнес-планування.
15. Антикризове фінансове управління на підприємстві.
16. Визначення незадовільної структури балансу підприємства.
17. Аналіз та оцінка реальних можливостей відновлення платоспроможності підприємства.
18. Аналіз зв'язку неплатоспроможності підприємства із заборгованістю держави перед ним.
19. Методи прогнозування можливого банкрутства підприємства.
20. Фінансова звітність - інформаційна база фінансового менеджменту.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю: усне опитування*
- 6.2. *Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота*
- 6.3. *Форми підсумкового контролю: залік*

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: відповіді на питання (усні та письмові); доповіді; тести; реферати; рішення задач; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; виступи на наукових заходах тощо.

Контрольні питання до курсу

1. Цілі, завдання і сутність фінансового менеджменту.
2. Фінанси, їх роль і функції в процесі суспільного відтворення.

3. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту.
4. Функції і механізм фінансового менеджменту.
5. Правове, податкове і фінансове середовище бізнесу.
6. Правове середовище бізнесу.
7. Податкове середовище бізнесу.
8. Фінансове середовище бізнесу.
9. Фінансові ринки. Призначення фінансових ринків.
10. Фінансові посередники. Фінансові брокери.
11. Система забезпечення фінансового менеджменту.
12. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.
13. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
14. Фінансовий аналіз діяльності підприємства.
15. Методи внутрішнього фінансового контролю.
16. Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення діяльності підприємства.
17. Основні джерела інформації для фінансового аналізу.
18. Бухгалтерський баланс як інструмент аналізу.
19. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу. Основи структури аналітичного балансу.
20. Аналітичне групування статей балансу.

Типові задачі для розв'язання на практичних заняттях

Задача 1. Визначте майбутню вартість грошей покладених в банк на депозитний рахунок строком на 3 роки під 15% річних, якщо первинна сума складає 10000грн., а нарахування проводяться щокварталу.

Задача 2. Визначте справжню приведену вартість грошей, якщо відомо, що майбутня вартість складатиме 10000 грн., термін фінансування (фінансового контракту) 3 роки. Встановіть величину дисконтної ставки за наступних умов: середній рівень депозитних ставок в комерційних банках країни 14% річних, а середній рівень кредитних ставок в комерційних банках країни складає 16% річних.

Задача 3. Облігація номіналом в 2000 грн. реалізується за ціною 1800 грн. Погашення передбачається через 5 років. Визначте норму очікуваної прибутковості облігації.

Задача 4. Визначте майбутню вартість грошей покладених в банк на депозитний рахунок строком на 1 рік, 8 місяців і 80 днів під 15% річних, якщо первинна сума складала 10000грн.

Задача 5. АТ виплачує річний дивіденд на акцію 0,35грн. Необхідна ставка прибутковості по акціях складає 15%. Визначте ціну акції.

Приклади тестових завдань

1. До основних принципів фінансового менеджменту не відносяться:

- а) висока динаміка управління;
- б) оптимізація грошового обороту;

- в) орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства;
- г) орієнтація на тактичні переваги підприємства.

2. Одним з основних завдань фінансового менеджменту є:

- а) інтегрованість з загальною системою управління підприємством;
- б) варіативність підходів до розробки стратегії прийняття рішень;
- в) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства під час розвитку;
- г) забезпечення реалізації стратегічних цілей підприємства.

3. Постійний моніторинг фінансового стану підприємства для своєчасної діагностики симптомів фінансової кризи відносять до функції:

- а) антикризового фінансового управління;
- б) управління капіталом;
- в) управління фінансовими ризиками;
- г) управління активами.

4. До фінансових важелів відносять:

- а) методи диверсифікації;
- б) синергізм;
- в) депозитні інструменти;
- г) кредитні інструменти.

5. Система зовнішньої підтримки фінансової діяльності підприємства включає:

- а) державне правове регулювання фінансової діяльності підприємств;
- б) кредитування підприємства;
- в) ринковий механізм регулювання фінансової діяльності підприємства;
- г) діяльність асоціацій.

6. У систему інтегрального фінансового аналізу включають:

- а) порівняльний аналіз фінансових показників підприємства з конкурентами;
- б) структурний аналіз фінансових потоків;
- в) PEST- аналіз фінансових результатів підприємства;
- г) систему SWOT- аналізу фінансової діяльності.

7. За видами витрат бюджет підприємства поділяється на:

- а) поточний та капітальний;
- б) функціональний та комплексний;
- в) стабільний та гнучкий;
- г) жорсткий та мінливий.

8. За методами розробки бюджет підприємства поділяється на:

- а) поточний та капітальний;
- б) функціональний та комплексний;
- в) стабільний та гнучкий;
- г) жорсткий та мінливий.

9. За шириною номенклатури витрат бюджет підприємства поділяється на:

- а) поточний та капітальний;
- б) функціональний та комплексний;
- в) стабільний та гнучкий;
- г) жорсткий та мінливий.

10. Оперативний фінансовий план короткострокового періоду, що розробляється на термін до 1 року та відображає доходи і витрати фінансових ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства – це:

- а) план;
- б) кошторис;
- в) звіт про фінансові результати;
- г) бюджет.

11. Який тип політики фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного та довгострокового позиченого капіталів повинна фінансуватися постійна частина оборотних активів та половина оборотної їх частини?

- а) жорсткий;
- б) помірний;
- в) агресивний;
- г) консервативний.

12. Який тип політики фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного та довгострокового позиченого капіталів повинна фінансуватися постійна частина оборотних активів?

- а) жорсткий;
- б) помірний;
- в) агресивний;
- г) консервативний.

13. Основна ціль управління емісією облігацій:

- а) оцінка власного кредитного рейтингу;
- б) визначення ефективних форм андеррайтингу;
- в) забезпечення залучення необхідного обсягу залучених коштів;
- г) оцінка кредитного рейтингу конкурентів.

14. У якому випадку коефіцієнт чистих оборотних активів буде мінімальним?

- а) у випадку ведення підприємством консервативної політики;
- б) у випадку ведення підприємством агресивної політики;
- в) у випадку ведення підприємством помірної політики;
- г) у випадку ведення підприємством жорсткої політики.

15. У якому випадку коефіцієнт чистих оборотних активів наближається до?

- а) у випадку ведення підприємством консервативної політики;
- б) у випадку ведення підприємством агресивної політики;
- в) у випадку ведення підприємством помірної політики;
- г) у випадку ведення підприємством жорсткої політики.

Завдання до МКР

Варіант 1.

1. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів.
2. Функції і механізм управління прибутком підприємства.

3. Склад і структура активів підприємства.

Варіант 2.

1. Аналіз розподілу й використання прибутку.
2. Управління активами.
3. Управління фінансовими ризиками.

Варіант 4.

1. Сутність і класифікація фінансових ризиків підприємства.
2. Аналіз ефективності використання прибутку.
3. Управління позиковим капіталом.

Варіант 5.

1. Цілі, завдання і сутність фінансового менеджменту.
2. Фінансові ринки. Призначення фінансових ринків.
3. Політика формування власних фінансових ресурсів підприємства.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Студент			
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не перед-бачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, перед-бачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
на семінарських заняттях**

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4.) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4.

**Таблиця переведення середньозваженого балу
за 100-бальною шкалою**

<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підрахунки середньозваженого балу здійснюють з точністю до другого знака після коми. За таблицею 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється після закінчення її вивчення (до початку екзаменаційної сесії) за результатами поточного (ваговий коефіцієнт – 0,7) та проміжного (ваговий коефіцієнт – 0,3) контролю. При цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти під час заліку не передбачено.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Антикризисное управление: Учебник / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: Инфра-М, 2000. – 432 с.
2. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент. Теория и практика / И. Т. Балабанов. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
3. Бланк И. А. Стратегия и тактика управления финансами / И. А. Бланк. – К. : МП "ИТЕМ лтд Украина", 1996. – 534 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк ; 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
5. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс 4-е изд. / Ю. Бригхэм, Дж. Хьюстон ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2007. – 544 с.: ил.
6. Ван Хорн Дж. К. Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Дж. К. – М. : Вильямс, 2006. – 1232 с.
7. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.
8. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 768 с.
9. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2006. – 490 с.
10. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – М.: Companion Group, 2008. – 880 с.
11. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств / Р.А. Слав'юк. Навчальний посібник. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. — 460 с.
12. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
13. Финансовый менеджмент / под ред. Г. Б. Поляк. – М.: Волтер Клувер, 2009. – 608 с.
14. Финансовый менеджмент: Теория и практика : учебник / под ред. Е. Стояновой. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
15. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. Ун-т м. Т. Шевченка. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.

Допоміжні:

16. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с. – (Серия "Библиотека финансового менеджера". Вып. 10).
17. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : НИКА-Центр, 2007. – 768 с.
18. Колисник М. Финансы. Стратегии, с которыми побеждают / М. Колисник. – К. : Издательский Дом "Максимум", 2006. – 332 с.
19. Коллас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы / Б. Коллас. – М. : Финансы ; ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
20. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / О. П. Крайник, З. В. Клепикова. – Львів; К. : Дакор, 2000. – 260 с.
21. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
22. Стоянова Е. Финансовый менеджмент в условиях инфляции / Е. Стоянова. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
23. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін – К. : КНЕУ, 2006. – 268 с.
24. Финансовое управление компанией / под общ. ред. Е. В. Кузнецовой. – М. : Фонд "Правовая культура", 1995. – 383 с.
25. Хелферт Е. Техника финансового анализа / Е. Хелферт ; пер с англ. под ред. – Л. П. Белых. – М. : Аудит ; НИТИ, 1996. – 663 с.
26. Хруцкой В. Е. Внутрифирменное бюджетирование / В. Е. Хруцкой, Т. В. Сизова, В. В. Гамаюнов. – М. : Финансы и статистика, 2003 – 400 с.
27. Шеремет А. Финансовый анализ предприятия / А. Шеремет, Р. Сайфулин. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 160 с.
28. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Ресурси мережі Інтернет:

29. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 березня 2006 р. за № 332/12206 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
30. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 "Про затвердження Методичних рекомендацій

по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства" (зі змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 06.03.2006 р. № 81) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

31. Методичні рекомендації щодо застосування критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки / Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції та Фонду державного майна від 18 грудня 2003 року № 375/2298 "Про затвердження критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки", зареєстрований в Міністерстві юстиції 30 грудня 2003 року за № 1268/8589 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

32. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

33. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: практические вопросы с анализом деловых ситуаций [электронный ресурс] / В. П. Савчук. – Режим доступа : www.financepro.ru.

34. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

35. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

36. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

37. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

38. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.